

KRIT

etcetera = + +

Op zoek naar de avant-garde

Is er nog zoiets als een onderstroom in de kunsten? Een patroon dat de productie van een generatie kunstenaars verbindt? Bestaat er zoiets als een gedeelde poëtica van een tijdperk? Of is de observator steeds al te zeer door zijn eigen era ingesloten om deze tendensen te kunnen bespeuren?

Etcetera begon ooit zijn carrière als een blad dat midden in de actie stond. Als een kritische doorlichting van een uiteenlopende en heterogene praktijk van kunstenaars die later verpletterend als de

'Vlaamse Golf' zou worden bestempeld. Het was een initiatief dat zich laafde aan deze opstoot van artistieke energie, en er woorden voor zocht. Een blad dat een stem gaf aan een generatie kunstenaars met als enig gemeenschappelijk kenmerk dat zij samen een breuklijn veroorzaakten die Vlaanderen op de Europese Schaal van Richter plaatste.

Iets meer dan twintig jaar later, staat *Etcetera* opnieuw voor een uitdaging. Het blad is intussen groot geworden.

Nieuwe artistieke praktijken werden beschreven, kritische grenzen verlegd en in vraag gesteld. Maar net als de kunstenaars van toen, lijkt het onderwerp iets van zijn slagkracht te hebben verloren. In de huidige sector, die gekenmerkt wordt door overproductie, is een enorme spanningsverhouding ontstaan tussen enkele publiekstrekende epigonen en een zich exponentieel verbredend achterland van jonge makers. Elke dag opnieuw staan er kunstenaars op met een eigen praktijk, die zich niet langer tot het theater of de dans beperkt, maar het drassige terrein van de 'transdisciplinariteit' opzoekt. Het discours van het medium raakt in deze overproductie zijn pedalen kwijt. Niet alleen maakt het overaanbod het uiterst moeilijk om nog een duidelijke kritische lijn te ontwikkelen. Het ontstaan van nieuwe terreinen als de 'nieuwe' media, de digitale kunst, de mengvormen

tussen encenering, beeld en geluid, vragen ook om een grotere flexibiliteit in zienswijze en aanpak. *Etcetera* moet zijn hoge laarzen aantrekken en door dat zompige achterland waden, op zoek naar onvermoede levensvormen. En voor elk nieuw specimen moet worden gezocht naar een nieuwe taal, met eigen regels en uitgangspunten.

Net als twintig jaar geleden wil *Etcetera* zich opnieuw midden in de stroom plaatsen. Daar waar nieuwe stemmen zich ontwikkelen en te pletter lopen. Waar kritiek zich een engagement toemeet naar de artiest toe. Waar de criticus zijn eigengereid waardeoordeel opschort en de kunst haar eigen vragen laat stellen. Om die vragen vervolgens weer kritisch door te lichten en op zijn eigen aanspraken af te toetsen. *Etcetera* bevraagt zijn boventitel 'Theater, dans,' en stort zich in een veelstemmige polyfonie van disciplines. Niet op zoek naar het 'nieuwe', maar naar een hedendaagse relevantie. Naar de veelgezochte 'noodzaak' die de criticus verbindt met de kunstenaars, en met de samenleving waarin zij functioneren. *Etcetera* gaat op zoek naar relevante plekken en gebeurtenissen binnen de geënceneerde kunsten waar er sprake is van een poging om de gemeenschap vragen te laten stellen die ze anders niet zou stellen. Naar de plek die de avant-garde innam voor ze wegwijnde in folklore. De plaats dus, waar een 21ste eeuwse 'avant-garde' zich ophoudt en ontwikkelt.

Kritiek en samenleving

Etcetera wurmt zich opnieuw een weg uit het cocon van de podiumkunsten. Opnieuw, want uit de voorgaande *mission statements* die het blad in de loop van zijn geschiedenis hebben bepaald, spreekt net hetzelfde verlangen. Er is steeds het bewustzijn geweest van een omringende wereld die het podiumgebeuren willens nillens noopte zijn grenzen te verleggen. In de loop der jaren werden regelmatig opnieuw thema's aan de orde gesteld die de nieuwe redactie nu weer op de agenda wil plaatsen.

Alleen verhouden deze aanspraken zich vandaag tot een andere situatie, een ander tijdsdeel, met zijn eigen wetmatigheden. In een samenleving die haar projecten steeds vaker dient af te toetsen aan de eisen van een grenzeloos kapitaal, waarin het verschil tussen hoge en lage cultuur onomkeerbaar raakt dichtgeslibd, waar menige Ameri-

Kritische intelligentie is een vorm van sympathie. Kritiek sorteert het meeste effect als het wordt uitgesproken op een niet-afstandelijke manier, als een gespreksgedaar. Je moet geen kritiek hebben op iets waarvan je niet medeplichtig bent. Daarmee komt het klassieke begrip van wetenschappelijke objectiviteit onder vuur te liggen. Niet dat affiniteit de rationele wereld in de weg staat, maar ik hanteer bij voorkeur een breder begrip van objectiviteit, namelijk als rijkgevoerde empathie. Daarvoor moet de verbeelding van de oude glorie worden hersteld, om de verschaalde wereld te kunnen ondersteunen.'

Si Braidotti, 'Ouverture', *Op doorreis, Nomadisch denken in de 21ste eeuw*, Boom Amsterdam (2004)